

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Судова правотворчість»

Ступінь вищої освіти - магістр
Спеціальність 081 “Право”
Освітня програма “Право”
Рік навчання - 2, семестр - 3
Форма здобуття вищої освіти - денна
Кількість кредитів ЄКТС - 4
Мова викладання - українська

**Лекторка навчальної
дисципліни**

Віра КАЧУР, кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка
кафедри теорії та історії держави і права
Портфоліо - [Віра Качур](#)

**Контактна інформація
лектора (e-mail)**

kachur_v@nubip.edu.ua

**URL ЕНК на навчальному
порталі НУБіП України**

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=595>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета – надати здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти системно-структурне уявлення про специфіку судової правотворчості та її форм на основі аналізу судової як національної, так і зарубіжної практики (дослідження результатів судової правотворчості у юридичній науковій літературі), судових прецедентів та правових позицій суддів, судового розсуду та правоположень.

Завдання – розуміти теоретико-методологічні основи дослідження судової правотворчості; мати уявлення про історико-правові засади судової правотворчості; розуміти особливості судової правотворчості у міжнародній правосудді; з'ясувати місце судової правотворчості в системі джерел права України; розкрити значення судової правотворчості для забезпечення верховенства права; мати уяву про акти судової правотворчості та технологію їх створення; виховати творчу та активну особистість.

Після засвоєння дисципліни магістри права повинні набути таких **компетентностей**:

інтегральна компетентність:

– здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загально-професійні компетенції:

– здатність розуміти предметну область судової правотворчості, здатність до критичного мислення, аналізу та оцінки сучасних теоретико-правових досягнень (ЗК1);

- здатність планувати і вирішувати завдання власного професійного та особистісного розвитку, вчитися і оволодівати новими знаннями, шукати обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел (ЗК 3), проводити теоретико-правові наукові пошуки на відповідному рівні (ЗК2);
- здатність генерувати нові ідеї (креативність) при аналізі актів судової правотворчості (ЗК6) та приймати обґрунтовані рішення (ЗК7)
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (ЗК8).

спеціально-професійні компетенції:

- здатність усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (СК 1), а також утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності (СК12);
- здатність усвідомлювати рівні можливості, гендерні проблеми, проявляти толерантність і повагу до різноманіття і мультикультурності, розуміти положення Конвенції про захист прав та основоположних свобод людини та вплив практики ЄСПЛ на розвиток правової системи через втілення цих засад у теоретико-правових положеннях щодо людини (СК 3);
- здатність розуміти та використовувати положення правових доктрин при формуванні правової та нормотворчої політики держави, а також у процесі здійснення правозастосування (СК5);
- здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення та надавати розгорнуту юридичну аргументацію (СК 6);
- здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні (СК7)
- здатність застосувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та здатність оцінювати правозастосовну діяльність (СК9);
- здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування (СК10);
- здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів (СК11);
- здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією (СК13);
- здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості (СК15).

Очікувані та програмні результати вивчення навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент/ка повинен/на:

знати і вміти:

- виявляти закономірності і динаміку розвитку головних напрямів теоретико- правових вчень, оцінювати природу та характер суспільних явищ та процесів, виявляти межі та механізми їх правового регулювання, що ґрунтуються на базових положеннях теорії\ права про судову правотворчість (РН1);
- використовуючи положень теорії права співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними стандартами (РН2);
- проводити збір загальної та наукової інформації правового та теоретико-правового характеру та перевіряти її на достовірність, використовуючи різні методи правової науки (РН 3);
- комплексно інтерпретувати складні правові проблеми, аргументувати висновки та вміти їх представляти громадськості (РН4);
- зв'язувати отримані правові знання з практичними завданнями вирішення проблем українського суспільства, обґрунтовано сформулювати власну правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи (РН6);
- виявляти закономірності та динаміку розвитку структурних частин судової правотворчості, дискутувати зі складних правових проблем, запропоновувати варіанти їх розв'язання, базуючись на

вихідних положень теорії права та правової науки загалом (РН7);

- оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, вміло використовувати отриману інформацію для проведення як наукових досліджень, так і здійснення практичної діяльності (РН8);

- формулювати і вирішувати завдання, які вимагають поглиблених професійних знань, базуючись на правових знаннях генерувати нові ідеї та використовувати нові підходи при наданні правничих послуг (РН 9).

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Год. (Л/Пр)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Змістовий модуль 1 (60 годин)				
Тема 1. Вступ до судової правотворчості.	4/2	1. Розуміти теоретико-методологічні основи дослідження судової правотворчості. 2. Знати стан розробки проблеми судової правотворчості у вітчизняній та зарубіжній літературі. 3. Знати загально-теоретичні концепції судової правотворчості. 4. Розуміти позитивні та негативні аспекти судової правотворчості. 5. Знати поняття та ознаки судової правотворчості. 6. Розуміти функціональне призначення судової правотворчості, її мету та результати. 7. Знати види судової правотворчості та вміти їх охарактеризувати.	1. Опрацювати теоретичні питання до теми 1. Матеріал для підготовки – лекція 1, презентація до лекції 1. 2. Виконати практичні завдання до теми 1.	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 5 балів
Тема 2. Історико-правові засади судової правотворчості	4/2	1. Знати особливості судової правотворчості у країнах Стародавнього світу. 2. Розуміти особливості судової правотворчості у період Середньовіччя. 3. Знати особливості судової правотворчості Нового часу. 4. Розуміти особливості судової правотворчості в різних типах правових	1. Опрацювати теоретичні питання до теми 2. Матеріал для підготовки – лекція 2, презентація до лекції 2. 2. Виконати практичні завдання до теми 2	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 5 балів

		система на сучасному етапі.		
Тема 3. Судова правотворчість у міжнародному правосудді	4/2	1. Знати про роль судового прецеденту у діяльності міжнародних юрисдикційних органів. 2. Розуміти роль судового прецеденту у діяльності Європейського суду з прав людини. 3. Знати особливості застосування судового прецеденту у праві ЄС.	1. Опрацювати теоретичні питання до теми 3. Матеріал для підготовки – лекція 3, презентація до лекції 3. 2. Виконати практичні завдання до теми 3	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 5 балів
Самостійна робота 1	21 год.	Закріпити знання з тем 1-2	Створити опорний конспект запропонованої праці з використанням таблиць, схем.	20 балів
Самостійна робота 2	21 год.	Закріпити знання з теми 3	Створити опорний конспект запропонованої праці з використанням таблиць, схем.	20 балів
Атестаційний тест «Модуль 1»	0,5 год.	Знати теоретичні положення питань, що виносяться на модульний контроль 1	Навчальні тести для самоконтролю до тем 1-3.	30 балів
Змістовий модуль 2 (60 годин)				
Тема 4. Судова правотворчість і джерела права	4/2	1. Знати загальнотеоретичну характеристику джерел права. 2. Розуміти місце актів судової правотворчості 3. Розуміти нормативний зміст актів міжнародних юрисдикційних органів для України. 4. Знати місце судової практики у системі джерел права.	1. Опрацювати теоретичні питання до теми 4. Матеріал для підготовки – лекція 4, презентація до лекції 4. 2. Виконати практичні завдання до теми 4.	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 5 балів
Тема 5. Акти судової правотворчості	4/2	1. Знати судову практику Конституційного Суду України та її роль у національній правотворчості.	1. Опрацювати теоретичні питання до теми 5. Матеріал для підготовки – лекція 5, презентація до лекції 5.	1. Аудиторна робота – 5 балів

		2. Розуміти правову природу рішень Конституційного Суду України. 3. Знати судову практику судів загальної юрисдикції та її роль у правотворчості в Україні. 4. Розуміти правову природу постанов і роз'яснень Пленуму Верховного Суду України. 5. Знати особливості судової правотворчої технології.	2. Виконати практичні завдання до теми 5.	2. Практичні завдання – 5 балів
Тема 6. Судова правотворчість і верховенство права	4/2	1. Знати загальнотеоретичну характеристику принципу верховенства права 2. Розуміти конституційну формулу, нормативний зміст, доктринальні підходи до розуміння принципу верховенства права. 3. Знати складові й критерії верховенства права та забезпечення ефективності їх реалізації судовою владою. 4. Розуміти довіру до суду як про необхідну передумову ефективного й справедливого правосуддя. 5. Знати загальні тенденції застосування принципу верховенства права та його складових у судових рішеннях України.	1. Опрацювати теоретичні питання до теми 6. Матеріал для підготовки – лекція 6, презентація до лекції 6. 2. Виконати практичні завдання до теми 6.	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 5 балів
Тема 7. Межі судової правотворчості	2/1	1. Знати теоретико-правові аспекти розуміння меж здійснення судової правотворчості. 2. Знати класифікацію меж здійснення судової правотворчості. 3. Розуміти організаційні та компетенційні межі здійснення судової правотворчості. 4. Знати прикладні засади меж здійснення судової правотворчості. 5. Розуміти	1. Опрацювати теоретичні питання до теми 7. Матеріал для підготовки – лекція 7, презентація до лекції 7. 2. Виконати практичні завдання до теми 7.	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 5 балів

		юридичну відповідальність за порушення меж судової правотворчості. 6. Знати про удосконалення меж здійснення судової правотворчості у сучасних умовах реформування правосуддя		
Самостійна робота 3	20 год.	Закріпити знання з тем 4-5	Створити опорний конспект запропонованої праці з використанням таблиць, схем.	15 балів
Самостійна робота 4	19 год.	Закріпити знання з тем 6-7	Створити опорний конспект запропонованої праці з використанням таблиць, схем.	15 балів
Атестаційний тест «Модуль 2»		Знати теоретичні положення питань, що виносяться на модульний контроль 2	Навчальні тести для самоконтролю до тем 4-7.	30 балів
Всього за семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо організації навчального процесу:	організація навчального процесу при вивченні навчальної дисципліни «Філософія права» здійснюється відповідно до Конституції України , Закону України "Про вищу освіту" , Положення про організацію освітнього процесу у НУБіП України , освітньо-професійної програми підготовки фахівців напрямку 081 «Право» ОС «Бакалавр» та інших документів щодо організації освітнього та виховного процесу в НУБіП України .
Політика щодо відвідування:	відвідування занять є обов'язковими для видів діяльності, що передбачають формат F2F (Face To Face, очності). За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік тощо) навчання може відбуватись Blended Learning (змішано) або Online Learning (дистанційно) на навчальній платформі Elearn, але із обов'язковим застосуванням дистанційних платформ Webex, Zoom чи Google Meet за погодженням із викладачкою курсу.

Політика щодо взаємодії під час занять у форматі F2F:	зберігати допустимий рівень тиші для роботи в аудиторії; активна участь під час обговорення в аудиторії, відкритість і готовність пізнавати нове, працелюбство, здатність аналізувати матеріал, мати власну точку зору і вміти її обґрунтовувати, повага та толерантність до чужої думки; вміти визнавати хибність; панування я-висловлювань при озвучуванні своєї позиції під час аудиторних занять та ми-висловлювань при написанні наукових робіт, знайомство з першоджерелами, рекомендованою літературою, креативність та творчість у всіх видах діяльності. Під час проведення аудиторних занять дозволяється залишати аудиторію на короткий час за потреби і за дозволом викладачки, а також вживати безалкогольні напої.
Політика щодо взаємодії під час занять у форматі online:	відвідувати онлайн заняття згідно розкладу, приєднуватися до зустрічей вчасно, на аватарці фото студента/ки, нік – його ім'я та прізвище, дотримуватись “ввімкненої камери”, “піднятої руки”, “вимкнення мікрофона” (коли говорить викладач чи колега), вести спілкування у чаті відповідно до теми, задавати запитання по суті лекції чи практичного заняття, дотримуватись культури спілкування, коли звучить сигнал повітряної тривоги чи має місце вимкнення електроенергії застосовуємо алгоритм дій при сигналі “Повітряна тривога” або Тимчасового порядку дій
Політика щодо строків виконання робіт та їх перескладання:	до студентів, які порушують терміни виконання робіт (дедлайни зазначені у розділі «Карта навчальної роботи») без поважних причин, застосовуються штрафні бали (до «-1 балу» за прострочену роботу). Ліквідація заборгованостей із змістових модулів відбувається згідно попередньої домовленості між викладачкою та студентами, що засвідчується відповідним оголошенням на форумі https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1668
Політика щодо академічної доброчесності:	порушення академічної доброчесності не толерується. Дотримання академічної доброчесності студентами та відповідальність за її порушення регулюються Положенням про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України . Використання мобільних пристроїв під час групової роботи на практичних заняттях допускається лише з дозволу викладачки. Використання мобільних пристроїв під час виконання аудиторних контрольних робіт та екзаменів не допускається.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання екзамену
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Плани практичних занять та методичні вказівки щодо їх виконання з дисципліни «Судова правотворчість» для магістрів спеціальності 081 «Право» денної форми навчання / Укладачка: Віра Качур. К.: НУБіП, 2022.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Kachur, V. (2022). Theoretical and applied aspects of understanding the concept “legal orientation” in legal science. *Law. Human. Environment*, 13(4), 26-39. <https://doi.org/10.31548/law2022.04.003>
2. Іванюра І.С., Шевченко Д.В., Сівець А.С. Судова правотворчість: природна особливість правосуддя чи його аномалія? *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2021. Вип. 67. С. 296-301.
3. Ільков В. Судове рішення як джерело права в адміністративному судочинстві України. *Jurnalul Juridic național: Teorie și Practică*. 2019. № 4. С. 65–67.
4. Качур В. Правова позиція суб'єкта тлумачення права як прояв його правової культури. «Актуальні питання публічного та приватного права в контексті системних реформ» (м. Ужгород, 14-15 травня 2021 р.). Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2021. С.6-8.
5. Качур В. Роль освіти у формуванні правової культури як ціннісної основи солідаризації українського суспільства (на прикладі кафедри теорії та історії держави і права НУБіП України). Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: матер. II Міжнар. наук.-метод. конф. (Суми, 28-29 травня 2021 р.) / ред. колегія : В.М. Завгородня, А.М. Куліш, та ін. Суми : Сумський державний університет, 201. С.82-87.
6. Качур В. Вплив правових цінностей на формування правової культури суб'єктів права. Проблеми юридичної науки очима молодих науковців: зб. наук. пр. XIV Всеукр.наук.-практ. онлайн-конф. (м.Київ, 11 березня 2021 р.). К., 2021. С.34-36.
7. Качур В.О. Категорія «цінність» у теорії правової культури: до визначення поняття. *Право. Людина. Довкілля: науково-практичний журнал*. 2020. 11(1). С. 6-12. <https://doi.org/10.31548/law2020.01.001>
8. Качур В.О. Місце категорії «переконавання» у теорії правової культури. «Реформування правової системи держави» (м. Ужгород, 26-27 червня 2020 р.). Херсон : Видавничий дім "Гельветика", 2020. С. 9-12.
9. Качур В.О. Місце ціннісних орієнтацій в структурі моральної та правової культур. Суперечності взаємодії моралі і права в сучасному суспільстві : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 22 травня 2020 р. / НЮУ ім. Ярослава Мудрого. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. С.348-351.
10. Качур В.О. Ціннісні орієнтири сучасного приватного права. Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (13 листопада 2020 року) / за заг. ред. М. С. Долинської, І. В. Красницького, Ю. М. Юркевича. Львів: ЛьвДУВС, 2020. С.64-67.
11. Качур В.О., Протосавицька Л.С. Місце категорії “цінність” у теорії правової культури. *Modern achievements of EU countries and Ukraine in the area of law* : Collective monograph. Riga : Izdevniecība “Baltija Publishing”, 2020. P.1. S.225-253.
12. Козюбра М. Судова правотворчість: аномалія чи іманентна властивість правосуддя. *Право України*. 2016. № 10. С. 38-48.
13. Комар П. А. Роль судової правотворчості в утвердженні принципу верховенства права: дис. ... доктора філософії з галузі знань 08 «Право». Вінниця, 2021. 242 с.
14. Константий О. «Вторинні» джерела права адміністративного судочинства України. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2019. № 5(39). С. 59-62.
15. Кузнєцова Н.С. Еволюція поглядів на проблему судової правотворчості у європейській континентально-правовій доктрині. *Право України*. 2016. № 10. С. 28–37
16. Кунянський С. Чому практика Верховного Суду України не є обов'язковою. 2018. URL: <https://kuniansky.com.ua/all/omitted-case-canon/>.

17. Остафійчук Л.А. Проблеми доступу до правосуддя. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 16 жовтня 2020р.); [редкол.: О.В. Щербанюк (голова), Л.Г. Бзова (відпов. секр.) та ін.]. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2020. 406 с.
18. Попов К.Л. Закон vs судова практика: пошук балансу (на прикладі правових позицій у справах про адміністративні правопорушення). *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 183–186.
19. Рекомендації CM/Rec (2010) 12 «Судді: Незалежність, ефективність і відповідальність», прийнятої Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a38#Text.
20. Рябченко Ю.Ю. Судова правотворчість як спосіб забезпечення верховенства права. *Право і суспільство*. 2022. № 1. С. 62–68.
21. Саветчук Н.М. Поняття та сутність судового прецеденту як джерела права: загальнотеоретичні основи. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2020. № 52. С. 178–191.
22. Смичок Є.М. Співвідношення судової доктрини в доктрині податкового права з іншими правовими категоріями. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 4. Т. 1. С. 156–161.
23. Соломонюк О. Я. Проблематика судової правотворчості в науковій літературі. *Молодий вчений*. 2018. № 7(1). С. 232–235.
24. Спінчевська О. М. Юридичні позиції Конституційного Суду України як джерело правового регулювання конституційного юрисдикційного процесу. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 3 (116). С. 57–67.
25. Стецик Н.В. Запровадження прецедентної практики верховних судів у пострадянських правових системах. *Вісник Верховного Суду України*. 2017. № 11–12 (207–208). С. 66–72.
26. Стецик Н.В. Судова правотворчість: загальнотеоретична характеристика. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. № 8 (3). С. 1–5.
27. Чимний Р. Перший заступник Голови ВС Ярослав Романюк: «Лише ухваленням прецедентних рішень забезпечити єдність практики в цілому неможливо». *Закон і бізнес*. 2012. № 35. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/11302.html>.
28. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. Київ : Реферат, 2007. 640 с.
29. Ясинок Д.М. Уніфікація процесуального законодавства у сфері судової правотворчості та її меж. *Київський часопис права*. 2021. № 3. С. 98–102.